

Lo Somaten

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XIII

Reus Dimaas 15 de Mars de 1898

Núm. 3.501

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes. . . . . Ptas. 3'50
En provincias trimestre. 7
Extranjer y Ultramar 7
Antués, á preus convencionales.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en las principals llibrerías d'aquesta ciutat y de fora.
En Barcelona, litografía Mallofré, carrer Junquera, 6.
No s' retornan los originals encara que no s' publiquin.

Farmacia Serra

La que paga més contribució de la provincia

FARMACIA OBERTA TOTA LA NIT

Arrabal Santa Anna, número 80, prop á la plassa de Catalunya

Tos

Desapareix ràpidament usant lo

XEROP SERRA

No conté opi ni morfina, per lo que pot administrarse als noys sens cap perill. Végis lo prospecte.

Tos

FARMACIA SERRA.

Oberta tota la nit.

Tos

Tos

DOCTOR J. MIRÓ

OCULISTA

Consulta en Reus: Los dilluns y divendres de dos á cinch de la tarde, Arrabal de Santa Anna, 1, primer.

A Tarragoná: los demás dias de deu á una del mati y de tres á cinch de la tarde, havent trasladat s'ón gabinet al mateix carrer de la Unió 17.

AVIS

Lo taller y botiga de marmolista y esculptor de Viuda y fills de Agustí Auqué, del carrer de Monterols número 25, s' ha trasladat á la plassa de la Constitució, número 17 y Galanas, 1.

Especialitat en xamaneyas, panteons y tot lo referent en marbres del pais y extranjeros.

Vinyas Americanas

DE

Marcial Ombrás (Propietari)

Avinguda del ferro-carril, Figueras, (Girona)

Barbats y estacas en venta, per milions.—Preus reduhits y autenticitat garantizada.—Cinch milions d' estacas, y un milió de barbats.

L' ADVOCAT

Don Bienvenido Pascó Tarrech

ha establert son despaig en l' entressuelo de la casa núm. 1 del carrer Arrabal de Santa Anna, (cantonada á la de Monterols) y té 'l gust d' oferir sos serveys á sos coneguts y amichs y al públich.

Horas de despaig: de 10 á 11 y de 6 á 8.

SECCIÓ DOCTRINAL

Lo Manifest d' En Permanyer

ELECTORS DEL DISTICTE DE VILAFRANCA:

No per propi impuls—que may á tant hauria arribat l' atreviment meu—sino á iniciativa del «Centre Catalanista» d' aqueta vila, que, d' acort ab la «Unió

Catalanista», creyent que ha arribat la hora de desplegar en las lluytas electorals nostra bandera s' ha fixat en ma humil persona, aspiro á la alta honra de representarvos á las Corts, si es que ab aquest gloriós nom que tan grats recorts desperta entre nosaltres podem calificar los Parlaments que s' estilan are; y al presentar á tal efecte ma candidatura he de declarar avans de tot, de la manera més solemne, que no dech, ni puch, ni vull ter cap d' aquellas promesas, per desgracia tan usuals en semblants cassos; que ó al ferlas sab bé que no las ha de cumplir aquell mateix que las fá ó que, si s' compleixen, acusan sempre la existencia d' inmorals y repugnants pactes.

En cambi, ab tota la forsa de convicció del que ja avans de que prengué forma concreta lo defensava, puch exposarvos un programa polítich, lo programa dels que, donant á las formas de govern secundaria importancia, busquem en las institucions populars la restauració de la llibertat Catalana, lo programa d' aquellas llibertats que vosaltres sentia fins qui sab si molts sense donarvos en compte, lo programa del Catalanisme que, discutit y acordat en públicas Assambleas, estudiat en Academies y divulgat per la premsa, per ningú pot esser un misteri avny que tracta ja d' entrar en la vida práctica.

Ben condensat y precísat lo deixá la «Unió Catalanista» en son manifest del 16 de Mars del any últim y á ell tan sols he de referirme ja que d' ell no he de separarme.

«May—deya la «Unió»—lo catanisme ha treballat á la sombra pera arribar á la realissió dels seus ideals. »Defensor dels principis honrats que sustentá, ben clars y á la llum del sol los va exposar á la Reyna »Regent d' Espanya en sa vinguda á Barcelona y ben clars y concretament los va donar al país en la Assamblea de Manresa en 1892.

»Com allavors dignérem, entenémavny que han de »quedar á càrrech del poder central d' Estat espanyol »las relacions internacionals, l' exérci de mar y terra, »las relacions económicas d' Espanya ab los demás »paissos, la construcció d' obras públicas de carácter »general, la resolució de todas las cuesions y conflictes

inter-regionals y la formació del pressupost anyal de gastos, al que deurán contribuir las regions á proporció de sa riquesa; tot ab la organizació corresponent y adecuada.

»Pero enteném que correspón al Poder regional lo regimen intern de Catalunya, y que ha de constituirse aquesta mantenint lo temperament expansiu de sa legislació y segons sas necessitats y son modo de ser.

»En consecuencia, VOLEM la llengua catalana ab caràcter oficial y que sían catalans tots los que á Catalunya desempenyin càrrechs públichs: VOLEM Corts catalanas, no sols per estatuhir nostre dret y lleys civils, sino tot quant se refereix á la organizació interior de nostra terra: VOLEM que catalans sían los jutjes y magistrats, y que dintre de Catalunya s' fallin en última instancia 'ls plets y causas: VOLEM ser árbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions é impostos, y VOLEM, en s'í, la facultat de poder contribuir á la formació del exercit espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut quintas y llevas en mássa y establint que la reserva regional s' usi en Catalunya.

Y aquest es també lo meu programa, aquest es lo meu dogma polítich y á tots y á cada un dels principis que l' integran he consagrat fins are y he de consagrar en endevant todas mas forses fins veure establerta la autonomia de la terra Catalana.

Y aquest programa que en l' ordre polítich y administratiu torna als pobles lo govern de si mateixos pera que ab lo coneixement de son modo d' esser institueixin son regimen intern y al estimul de sas propies necessitats trobin lo modo de satisfacerlas, en l' ordre económic té principis parlamentaris, los únichs que poden restablir l' equilibri y donar solució al problema social que, com tots sabeu, es avny lo verdader problema.

Ben clar ha dit lo Catalanisme, el sentar en la Assembliesa de Baláguer las bases generals del sistema tributari; que 'ls pobles son los que han de fixar y recaudar las contribucions y cuydar d' esmersarlas, donant al poder central lo que pera son funcionament necessiti, y no devent, fins are, recullir las escassas engrunas que aquell té á bé deixarli ó veyentse en lo cas d' acabar d' exprémer al arruinat contribuyent que ha donat lo que té y fins lo que no té al pagar los impostos ordinaris.

Ben clar ha dit que ab res ha de contribuir á las cargas del Estat aquell que viu tantsels del salari y que, per lo tant, s' ha de posar ff en absolu á la contribució de consums que, si es un sarcasme pera las classes trevalladoras, se converteix, en la forma com en molts pobles se recauda, en un verdader cástich pera las classes en apariencia més acomodadas.

He dit ben clar, aixis mateix, que la igualtat tributariá ha de buscarse en la igualtat del sacrifici, y que, per lo tant, no consisteix en pagar lo mateix tant per cent sobre las rendas y ganancias, sino en pagar un tant per cent major quant major, sían aquelles, únich sistema que pot evitar que las fortunes mitjanes vagin perdentes engolidas per las fortunes colossals que crean los acaparaments industrials y la Banca, y que, sobre tot, pot salvar de la ruina als propietaris agricolas, aquets propietaris que avny van cayent de un á un al pas de las contribucions y que havian sigut fins are lo més ferm puntal de la civilissió catalana.

Y no menos clar ha dit, en fi, que s'ha de reformar radicalment l'actual sistema de quintes, desterrant per sempre més las redempcions en metálich, ab las que cotisantse la sanoh humana per diners á un preu pel rich relativament barato, se dona lloch á que las classes que s' diuhen directoras y que, dins de la atmósfera d' egoisme que per tot avuy se respira, no son més que espectadoras, mirin ab indiferencia com ab mort anónima se pert en ruinosas guerras la flor del jovent de nostre poble.

De tots aquets principis encara que jo volgués no podria renegarne; pero vos enganyaria, electors del districte de Vilafrancs, si vos los prometia per ma propia forsa, lo únich que vos puch dir és que la meua elecció será lo primer pas que s' haurá donat en la vida activa de la política pera portarlos á la práctica.

Joan J. Permanyer.

Vilafranca del Panadés 13 de Mars de 1898.

Andreu A. Comerma

Candidat per Valls

Deixaríam avuy de cumplir una encomandá de gratitut que devém á tan ilustre patrioi, si no aprofitessim la ocasió de presentar la seva candidatura pel districte de Valls-Monthlanch, pera perpetuar una vegada més los triomfs conseguits en sa científica carrera, omplenant de gloria la ciutat de Valls que 'l vegé naixer.

No sabèm, y en aquesta ocasió preferim que siga aixís, si aquesta eminent personalitat simpatisa en nostras idees, porque d' aquesta manera lo concepte que d' ell tenim format l' ha de trobar lo lector, just y merescut, sense que se 'l pugui atribuhir á passió determinada; á no ser á aquella d' admiració que tot lo gran y noble nos causa.

Ab una fulla de serveys en la que tot son distincions honorosas guanyadas en la noble lluyta del treball y que li han costat molts disgustos y moltas horas de dormir, se presenta davant sos electors l'Excelentísim Sr. D. Andreu A. Comerma.

Y segurament sh' i presenta, porque en aquest Estat, anomenat Espanya, no s' judica als homes per son talent y verdadera representació, sino per la ficticia, aquesta que doná lo poble soberá, ó millor dir, las tupinadas de la gent que mangenejan las elecciones.

No ésser Diputat á Espanya, es una negoció del m' sentit se veu en un discurs tant buyt de filosofia com ple de paraulas retumbants, no representa davant lo Govern mes que una vulgaritat.

Res hi fa que moltas vegadas tingui de recorre á aquesta vulgaritat pera assessorarse de descubriments científichs; que á la mateixa tingui de recorre pera que la representi en un Certamen científich del extranger; ni molt menos li fa que en dia determinat, surti una personalitat en lo Congrós que evoqui 'l nom del senyor Comerma pera parlar en aquesta forma:

«En el Ferrol está un ingeniero que conoce toda la marina española, que si no tuviese muy sentada su representación de hombre de ciencia, la hubiera alcanzado con solo el dique de La Campana, obra monumental por él dirigida. Es un hombre tan ilustrado y trabajador, que está á la altura de todos los adelantos modernos; que los busca, los recoge, los estudia y analiza y es verdaderamente un portento de saber y ciencia»

Aquest home, afegirém nosaltres, té la següent fulla de serveys prestats al Estat espanyol.

• Va ésser tres anys professor d' ingenyers.

• Está llicenciat en Farmacia.

• Dirigi 'l Dich de «La Campana» de El Ferrol sent autor dels planos.

• Dirigi la construcció del «barco-porta» que tanca 'l mentat Dich.

• Fou lo constructor del primer barco de ferro que s' feu en l' Arsenal de El Ferrol.

• Se 'l enviá de representant á la Comissió de Marina de Londres.

• Representá á la Marina en lo primer Congrós d' electricitat de París, 1881.

• Redactá una Memoria del Congrós que li valgué lo nombrarlo Cavaller de la Llegió d' Honor.

• Representá á Espanya en la Exposició d' electricitat de Munich, 1882, escrivintne una Memoria ab tots los details.

• En 1883 se 'l nombrá membre actiu de la exposició internacional de pesca á Londres, concedintseli una cren de 3. del registre naval á instancia especial del príncip de Gales. Escrigué un volum sobre la exposició.

• 1884. Organisé 'ls astillers de El Ferrol, un dels de mes importancia d' Espanya.

En tres anys va construir y llenzá á l' aygua los creus «Alfonso XII», «Reina Cristina» é «Isabel II» y 'l canoner «Maomahon».

Fou qui per primera vegada en los astillers hi galvanisá 'l primer barco totalment, canoner «Mac mahon» quin barco 'l construí en 8 mesos.

En la comissió de Londres fou inspector de las obras dels creuhers «Gravine» y «Vélazco» é inspeccioná las obras de las fenyas que s' hi feyan pera Cartagena, Ferrol y la Habana.

Fou 6 anys Comandant d' enginyers de El Ferrol. Es autor del projecte d' Hospital de Marina de El Ferrol.

Projecta allargar los dichs antichs números 1 y 2 de El Ferrol.

Es autor de varis llibres y escrits ensenyant lo curs práctic de construcció naval, quins llibres han sigut declarats de text.

Fou lo primer que doná á coneixer á Espanya lo telèfono y fonógrafo y 'l que feu experiments dels raigs X. lo primer de Febrer.

Ab tots aquets mérits se presenta al poble, que es sa pátria, pera que li dongui sa representació en lo Congrós.

ARTS Y LLETRAS

Carta á Cuba

Dintre d' una miserable caseta s' están una dona y un senyor. Ella ne es molt vella encar, mes, las penas han deixat en son rostre arrugat y sos nevats cabells, sa marca, está dictant una carta al senyor que segons trasses es lo secretari del poble.

La pobre dona, ab veu molt fatigada va dihent.

—Póssil primer que tot, que son pare es al hospital... porque va pendrer mal á la fábrica, que li han hagut de tallar una cama, que... pero no,—digué cambiant de to—no li posi res d' aixó qu' aqueix disgust lo mataria; no, la pena la tinch de passar jo, ningú mes que jo, ningú mes qu' aqueixa pobre mare que s' troba sola, plena de miseria, famolenca de poder abrasar á son fill, ¡fill del cor!... ¿qui m' emparará? ¡oh! mon crael, terrible destí?

No era prou l' ausencia del fill de mas entranyas, no bastava lo jamáy poder apartar son recort de men cervell, no era prou terrible que quant sentia 'l desitj, papant de magrimas son retrato, no, Deu ha volgut que totas las desgracias cayguessin sobre mi robantme l' únich que encadaba; lo company de ma existencia, lo qu' ab mi compartia glorias y penas, lo mariner que dirigia 'l timó de nostre casa en la revoltá mar de la vida, l' espós amorós...

Me l' han robat si, mes, lo metge del hospital m' ha dit que m' el tornarán, pero... ab una cama menos... ¡ah!... quina negror veig enderredor meu, ni un estel es divisa, en lo temps estuos cel de ma existencia... ¡miseria!... ¡fatal paraula! res mes que la miseria inunda avuy ma llar ¿que será de mi?

Al menys fos cert lo que m' han dit fos cert qu' estant mon espós en tal estat podrá tornar mon fill á mos braços, ¡ah!... potser si, potser Deu haurá escoltat mos prechs; no sé perquè sento una especie d' alegria qu' omplena mon cor d' esperansa...

Continuem:—ligné al qu' escribia disposta á continuar la carta—Póssil que fá ja quatre mesos que no he tingut noticias sevas, que no 'm fassi estar ab ansia, que m' escrigui tots los correus.

Axis anavan continuant, quan trucaren á la porta.

—¿Qui hi ha?

—Soch jo, María, obriu.

—Ah ets tú Antonia, ja vá y obri la porta per donar pas á una dona de mitjana edat.

—Que hi ha de nou—digué la pobre María.

—Rés, sino que...—contestá l' altre mitg embarbossada á causa de la emoció.

—Que hi ha, explicat.

—Es que he rebut carta del meu noy.

—Si? y esta bó—preguntá plena d' anoietat.

—Si.

—Y del meu Joanet que s' diu? corre, explicamhe.

—M diu....

—Explicat d' un cop que 'm matas.

—No, no vos ho puch dir.

—Digau, digan sense por, res m' espanta—digué volgent demostrar una tranquilidat que no tenia.

—Donchs diu... que 'l vostre fill es mort.

Bes mes pogné contestar la pobre dona, puig caygue á terra sense sentir presa de un fort desmay.

PERR CAVALLE

Rens, Mars 1898.

OBSERVACIONES METEOROLÓGICAS del día 14 de Mars de 1898

FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

HORAS d' observació	BARÓMETRE aneroido	GRAU d' humitat	PLUJA on 24 horas	AYGUA evap. on 24 h.	ESTAT del cel	OBSER. particular
9 m. 3 t.	765 757	97 98	0'	12	Plujós	

HORAS d' observació	TEMPERATURAS			VENTS direcció	NEVOLS classe	can 09 08
	Maxima	Minim.	Term. tipo			
9 m. 3 t.	Sol. 48 Sombra 46	4	7 12	E.	Cun Nin	08

Va acostantse á passos agegantats lo natural daltabaix que 'l desgovern, la llorda política de partit y la estúpida indeferencia de certas clases han vingut covant de fá temps pera 'l desditzat Estat espanyol. Las noticias dels Estats Units son alarmadoras, la insurrecció cubana potenta encara, la de Filipinas redresantse altra volta deixant á en Primo de Rivera vermell com un perdigot, los valors espanyols baixant escandalosamente, lo crédito del país per terra, los cambis pujant cada dia mes, los bitllets del Banc arrant de la circulació forsosa y á tot aixó l' horitzó ennegrit, sentne un camí de salvació, acabant d' atiar nos á l' abím tots los partits polítichs que han engendrat ab sas concupiscencias la deshonra d' avuy, la miseria de demá.

Los que hem predicat á temps la bona nova reclamant pera Cuba l' autonomia en hora oportuna, reformas pera Filipinas avans de la present insurrecció, senyalant á cada moment, á despit dels periodistas d' industria y dels governs de negocis, lo perill á que se 'ns abocava, podrém tenir tranquila la conciencia. No podrá aquesta remordirnos d' haver contribuít jamay al sosteniment d' uns governants ineptes, ni d' haver jugat á conservadors y fusionistas, á republicans y carlins, sense veurer ó veyentho, que tot hi ha en la vinya del Senyor, que jugavan al mateix temps ab l' honra y 'ls interessos de Catalunya y Espanya tota.

Llastima que en l' hora terrible que s' acosta, justos y pecadors, pagarem l' escot al mateix temps y ab la mateixa forsa.

Importantíssima va resultar la reunió electoral que Vilafranca del Panadés organizada pel «Centre Catalanista», pera presentar als electors del districte al candidat D. Joan J. Permanyer, tant per sa representació de Asociacions y periódichs catalanistas que hi assistiren, per los discurses eloquents que s' feren y com per la manera digne ab que respongué al cridament aquell noble poble, apesar de que á l' hora en que 'l meeting estava anunciat, l' espay nos convidava ab un fort ruixat que feya ben molestós lo tránzit per los carrers de la vila.

Lo teatre no obstant se va omplir.

Adelantém aquestas quatre notas, pera satisfacer lo mes aviat millor l' interés de nostres bons lectors Regionalistas, donchs del meeting pensém ocuparnos bastant extensament y publicar los discurses dels senyors Fuster y Montañola, cosa que avuy nos impideix lo ferho, la publicació del manifest que 'l senyor Permanyer ha dirigit als electors del districte de Vilafranca.

Hem rebut lo periódich *La Autonomia* que acaba de veure la llum á Barcelona.

Li desitjém llarga vida y cap ensopegada ab lo Fiscal d' impremta.

Se troba completament restablert de la malaltia que l' havia retingut uns cuants dias al lit, nostre apreciat amic y company en la premsa D. Pere Redon director de *El Francollé* de Tarragona. Nostra enhorabona.

Lo Comité federal d' aquesta provincia treballa de ferm pera que en las vinentas elecciones de diputats á Corts surti vencedor lo general del ejército D. Francisco Fernandez Bernal, qui tant s' ha distingit en la guerra de Cuba.

Havém rebut un manifest programa que la colonia filipina reformista resident á Madrid dirigeix al poble espanyol á fi d' interessar la opinió en favor de diferents formes polítichs y administrativas que proposan com á moltíssim convenientes pera la prosperitat de las Islas Filipinas. Es aquest document mereixer d' un detingut estudi.

